

Digitaliseret af / Digitised by

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
THE ROYAL LIBRARY

København / Copenhagen

Titel: Arbejderklassens ret

Ophav:

Ressourcetype:

Ressourcetype:

Oprindelsesdato: 1964

Emne:Partiprogram, partiprogrammer, program

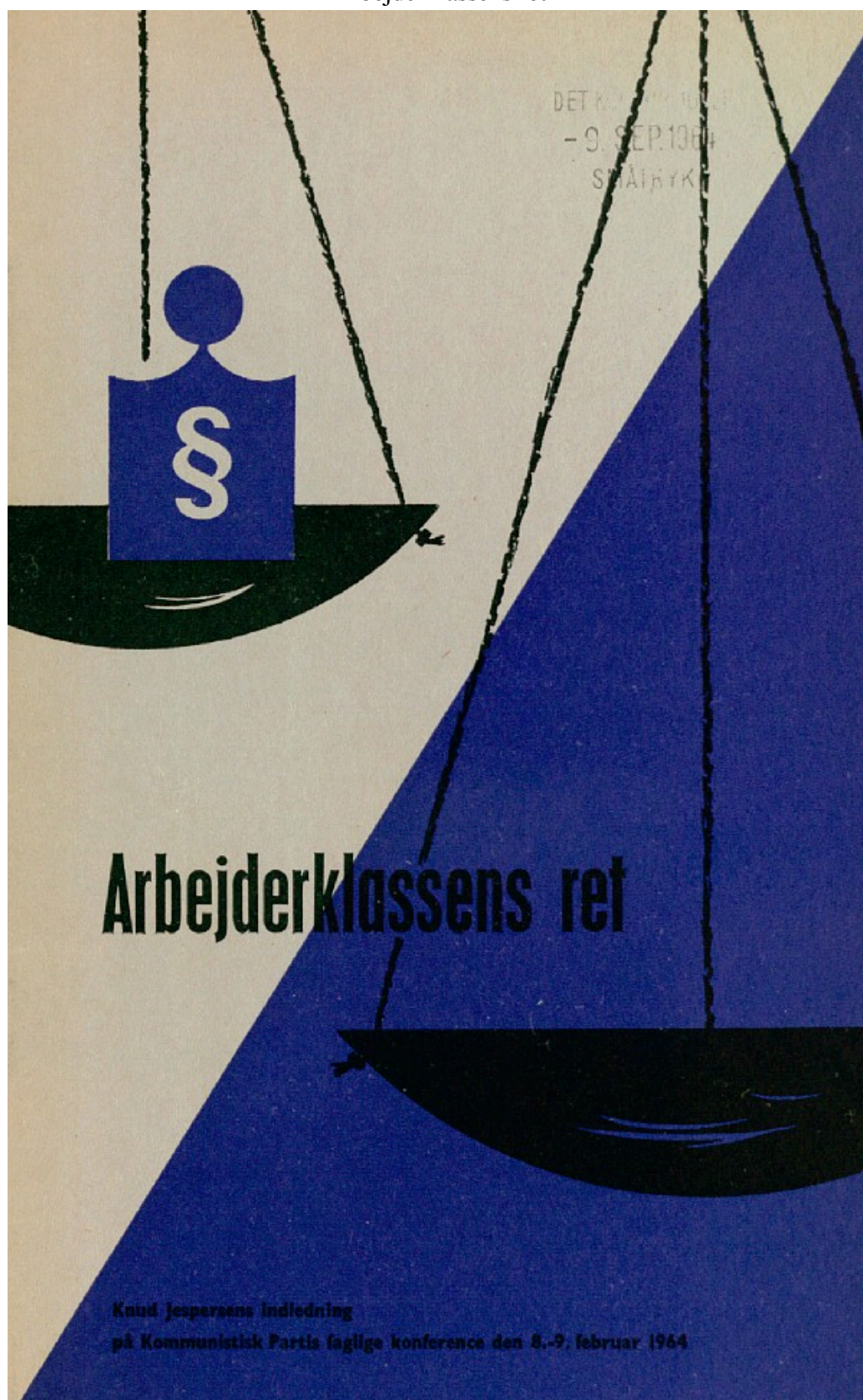
Opstilling: DA-småtryk. Politik 8

Kommentar: Knud Jespersens indledning på Kommunistisk Partis faglige konference 8. - 9. februar 1964

Relateret:

Relateret:

Copyright: Billedet er muligvis beskyttet af loven om ophavsret

**Kommunisternes og fagbevægelsens
kamp for
medbestemmelsesret,
demokratiske strukturforandringer
og social tryghed**

Knud Jespersens indledning på den faglige konference 8.-9. februar 1964

De sidste års vældige tekniske udvikling har også holdt deres indtog i vort land. Masseproduktionen tager til, eksporten stiger. Hele den tekniske basis for at dække alle menneskers behov og udvide forbruget, er til stede. Men samfundsmæssigt har udviklingen ikke betydet de nødvendige, demokratiske og sociale strukturforandringer. Nok bygger produktionsapparatet på udnyttelse af offentlige investeringer i forskning, el-kraft og transport, men ejendomsretten til det er ukrænkelig og privat. Produktionen – fra det simpleste til det geniale – er udpræget kollektiv, men profitten tilraner kapitalismen sig. Produktionen udvides, og politisk sættes der ind for indskrænkning af befolkningens forbrug. Resultatet er ikke udeblevet. Mindre end 4 pct. af befolkningen ejer over halvdelen af alle skatteformuer, 34 pct. ejer intet. Danmarks virkelige herrer er industriejerne. Her er baggrunden for, at vi – mulighederne til trods – oplever, at mange har et udækket behov, flere et nedsat forbrug, og folkeflertallet rammes med forbrugsbegrænsning. Det stiller en række afgørende problemer for hele vort folks fremtid.

To muligheder - men kun én vej frem

Vor tid kræver nye tanker og vurderinger af, hvad der er fornødent. Vi kan som LO's top vælge at søge en løsning sammen med kapitalen. Men det bliver ingen løsning for arbejderklassen. Vi kan kun sikre fremtiden ved at løse alle problemer på grundlag af arbejderklassens interesser. Derfor sætter vi ind for en virkelig demokratisk strukturændring, hvis formål er at bringe samfundssystemet i overensstemmelse med produktionskarakteren. Uden et opgør med kapi-

talen kan vi ikke sikres fuld beskæftigelse, kortere arbejdstid, højere løn og social tryghed.

Velfærdsstat eller udbyttersamfund

Fagbevægelsen må vurdere sine opgaver og tage sin stilling ud fra en klassemæssig løsning. Over for dette krav forsvarer reformisterne deres manglende evne eller vilje hertil med ordene: Javel, men nu lever vi i velfærdsstaten. Velfærdssamfund og frihedsrige anvendes i forsvaret af udbyttersamfundet. Sandheden er en anden. Udbytningen er ikke blevet mindre, men afgørende større såvel af den enkelte som af hele arbejderklassen. De sociale modsætninger, der stadig vokser, har ikke noget med frihed for nød at gøre. Frihed og velfærd, det er det, vi vil. Hvor alle mennesker har frihed til arbejde, tryghed, ferie og en tilværelse uden frygt. Sådan er »velfærdsstaten« langtfra. Kapitalismen har frihed til afskedigelser af folk uden ansvar for deres fremtid. Frihed til profitstigninger. Frihed til at tilægne sig alt, hvad hele folket skaber ved øget slid. En sådan tilstand kalder vi ikke frihed, men økonomisk diktatur. Vi ved godt, hvorfor der opfindes så mange dyre betegnelser for tilstandene. Det er for at skjule en forfejlet politik. Forskellen på B&W-aktionærernes rettigheder og metalarbejderens, på A. P. Møller's og sømandens er betydelig større, end den var på Kong Salomon og Jørgen Hattemager.

Vort samfund er et klasse- og udbyttersamfund

Derfor afviser vi med foragt den falske tale om indkomstudjævning. Det er ikke modsætninger mellem arbejdere og funktionærer, der skal til. Lønproblemet drejer sig helt enkelt om indgreb over for pro-

fitterne. LO fører samarbejdspolitik og gør det tilsyneladende uden skrupler. Selv frykten for arbejdsløsheden inddrages i dette spil – med påstanden om, at det er i den varige beskæftigelses interesser, at samarbejdet under kapitalisternes ledelse er en nødvendighed. Urigtigheden af sådanne påstande er for længst bekræftet. Arbejderklassen er interesseret i fuld beskæftigelse, kapitalen i det modsatte. Den ønsker, som system, at have en reservearbejdsløshedsarmé af grunde, der er velkendte. Fuld beskæftigelse kan således ikke opnås ved samarbejde *med*, men udelukkende ved kamp *mod* kapitalismen. Sandheden om kapitalismen er, at den hos os hverken er særlig dansk, demokratisk eller arbejdervenlig. Den ubehagelige sandhed er, at under samarbejdslinjen kan de enkelte arbejdsgivere notere rekordfortjeneste. Aldrig har så få beriget sig på så manges slid som i disse år.

Arbejderklassens kampe har givet resultater

Det ligger os fjernt at påstå, at arbejderklassen ikke har nået resultater. Gennem kampe er det lykkedes at aftvinge det bestående en række sociale og økonomiske indrømmelser. Æren herfor tilkommer helt og udeleligt arbejderklassen. Når dens resultater ikke blev større, bærer ofte regeringens eftergivenhed og LO's samarbejdslinje ansvaret herfor. Fælles for alle resultater er, at de er opnået ved hård kamp *mod* og aldrig i hyggeligt samarbejde *med* pengemagten. Betragtes kendsgerningerne i de sidste 10 års udvikling, får vi en bitter lære om, hvor fejlagtig kursen har været. Selv vore største resultater blegner, når de sammenlignes med, hvad storkapitalen i samme periode opnåede.

Regeringen og storkapitalen

Det er en ubehagelig kendsgerning, at regeringen aldrig har angrebet storkapitalens rettigheder. Denne har været fredet i klasse A. Nok har socialdemokratiet haft den administrerende magt, men det er storkapitalens vilje, der er blevet landets lov.

Storkapitalen har betjent sig af lovgivningen og kan med tilfredshed betragte det meste af de sidste års udvikling. Pris- og avancestoppet er blevet tilbagekaldt. Ansvarlige politikere udsteder garantier om, at fradragsretten ikke bliver ophævet. Skattesvindelen er for 1963 beregnet til 7 milliarder kroner. Ingen har i folketetinget stillet krav om effektiv kontrol her. Boligproblemets løsning er lagt i hænderne på spekulanterne, der nu lystigt træder dansen om deres nye guldkalv-boliger. På landet kæmper husmændene en hård og ulige kamp mod den statsunderstøttede godsejerklasse. Retten til uddannelse er ikke demokratiseret; fortsat kommer kun 9 pct. af vore studenter fra arbejderhjemmene. Hertil kommer, at den store kapital har forbedret sin andel af nationalformuen med over 35 milliarder kroner.

Desværre er det ikke et forbigående kapitel i socialdemokratiets udvikling. Det viser partiets nye program. De har mistet enhver evne til at rødme og ophøjer regeringstaktikken til princip: For enhver pris at regere *med* – og ikke *mod* pengemagten.

Fagbevægelsen skal være arbejderklassens fæstning

Det er svært at føre politik i Danmark mod fagbevægelsens vilje. Desværre har LO heller ikke søgt at rette kursen op. Den har end-

og gjort det utilladelige, at samarbejdslinjen fra den politiske arena og dens principløshed er trådt i stedet for klasse- og kamplinjen. Formålet med arbejderklassens vældige organisationer var at udvide de arbejdendes økonomiske og sociale rettigheder og styrke sig til endeligt at fjerne kapitalismen som system. Herfor bragte arbejderklassen store ofre og byggede sig vældige organisationer, og ikke for at generaler i deres navn skulle kapitulere over for fjenden og indlede samarbejde med ham.

Samarbejde og klassekamp

En mærkelig situation er skabt i vort land. LO's top fører samarbejdslinje, og den store kapital fører klassekamp. Det passer som en knyt-næve til et blåt øje. Ofrene er arbejderklassens og gevinsterne storkapitalens. Det var altid arbejderklassen, der skulle vise eftergivenhed. Selv de retfærdige krav om en mindsteudeløn på 300 kr. skulle vi lade falde. Samtidig søgte de ansvarlige for denne farlige vej at tilsløre klasse modsætningerne. Med tåge skulle arbejderklassen blindes, så den ikke så, at der var skabt en helt ny stat i staten, som havde egne love, målsætninger og regering, ikke valgt af folket, uden kontrol, men med enevældig magt. Storkapitalens stat behersker gennem monopolerne den økonomiske magt. Kernen i deres »regering« er på mindre end 25 personer, der har betydeligt større magt end den af folketinget udpegede regering. Tillige har de også denne regering til deres disposition. Det er denne kreds, der bestemmer over profitter, løn, investeringer og arbejdsløshed. Regeringer kommer og går, storbankerne består. Gennem de tre største banker, der har større indflydelse end samtlige øvrige 156 banker, kontrollerer

og bestemmer de over al produktion af betydning. (Produktionsvækst, produktivitetsstigning, profit og realløn).

Folket lider under monopolernes tyranni

Den afgørende modsætning i Danmark – som i andre kapitalistiske lande – står mellem arbejderklassen og monopolerne. Denne brutale og anonyme fjende er en fare for demokratiet. Den rammer hele vort folk – både direkte og indirekte. Med dem har arbejderklassen ingen fælles interesser. Storkapitalen er hovedfjenden for alle demokratiske og arbejdende mennesker. Dens magt skal brydes for at demokratiet skal kunne sejre.

Kampen for et sandt demokrati

Storkapitalens magt er en fare for demokratiet. En håndfuld aktionærer bestemmer over mennesker, de aldrig har set. Over deres direktører udsteder de ordrer, der er som inappellable domme om hvem og hvor mange der skal piskes med arbejdsløshedens svøbe. Over for disse fortidskræfter stiller vi målet: et sandt og virkeligt demokrati, hvor de store kapitalsammenslutninger nationaliseres – i første række inden for bank- og forsikringsverdenen samt de afgørende nøgleindustrier inden for handel, byggeri og transport. De i første omgang ikke-nationaliserede virksomheder skal stilles under folkets demokratiske kontrol. Alle forretningshemmeligheder må ophæves. En sådan udvikling vil ikke indskrænke dispositionsretten, men udvide den – hvor de mange, de egentlige producenter: arbejderne, og ikke de få aktionærer skal bestemme. Vi udfordrer guldets

riddere, og vi véd, at med et sådant mål vil arbejderklassens march mod deres gyldne templer ende med sejr. Demokratiske strukturforandringer vil åbne en udvikling for alle arbejdende mennesker i vort land, hvorfra der kan tages nye skridt til at levendegøre vort endemål – et socialistisk Danmark.

Arbejderklassens sejr for et sandt demokrati vil således give vort land et tidssvarende samfundssystem, hvor lovgivningen befries for storkapitalens kvælende greb, og folket får virkelig indsigt i og kontrol med dens arbejde.

Nye mål vil give fagbevægelsen ny autoritet og genskabe dens styrke

I vor tid har arbejderklassen hovedansvaret for hele folkets og landets fremtid. Kun vi kan frigøre alle andre grupper og åbne vejen for en demokratisk samfundsorden. Arbejderklassen kan ikke sejre uden at udvide demokratiet. Demokratiet kan ikke udvides uden arbejderklassens sejr. Så storslåede er perspektiverne, som vil give fagbevægelsen ny og afgørende styrke og genskabe dens autoritet. Vi råder over en organiseret arbejderklasse på 800.000. Hertil kommer en halv million lavtlønnede tjenestemænd og funktionærer. En millionskare, der har fælles økonomiske, demokratiske og sociale interesser. Når den ledes og handler efter motivet: at hævde egne interesser, er den simpelt hen uovervindelig. Over for os har vi et ynkeligt kuld af snyltere, hvis samlede tal er betydeligt mindre end arbejdsgiverforeningens 24.000 medlemmer. Styrkeforholdet er i arbejderklassens favør. På trods heraf taler LO's ledere ikke ud fra denne styrkens position, der er skabt. Tværtimod har de følt det som en pligt at forsvare alle indgreb og politiske forlig. Knælende

og vigende har de mødt den underlegne fjende. Og i stedet for at stoppe årtiers kapitulationspolitik er deres mål at træffe alle afgørelser uden om medlemmerne, at opnå enevældig kompetence.

Demokrati og hverdagens rettigheder

Frihed er det bedste guld. Det noteres ikke på Børsen, men bruges ofte mod fremskridt. Frihed er om ikke en dansk opfindelse, så fremstilles den dog som et dansk patent. En besynderlig tilstand, at det fremsættes så åbent – som noget, *der er* folkets fælleseje, når enevældet bestemmer over hverdagen på landets arbejdspladser. En overgang var vi ene om at forlange et økonomisk demokrati som det eneste grundlag for frihed. Nu kan også andre se, at der er noget galt og farligt i, at et mindretal behersker livsnerven – produktionsapparatet. Det er godt, at alle kræfter taler om udvidelse af demokratiet, men det er ikke nok. Beklageligvis har visse elementer i deres iver for at tjene det bestående udformet forvirrende teorier, hvor de ligestiller medbestemmelse og medansvar. Demokratisk medbestemmelsesret er under kapitalismen først og fremmest et beskyttelsesmiddel mod eneherrenes vilkårligheder, som vil styrke bevægelsen for fuld beskæftigelse og bevarelse af opnåede resultater. Arbejderklassen må afvise forslaget om at dele ansvaret med kapitalismen, da det vil betyde en forværret samarbejdslinje, hvor vi kan blive gidsler for dele af deres virksomhed. Tungetaleriet om, at medbestemmelse betyder ubehagelige afgørelser, hvor arbejderne skal bestemme, hvem der skal afskediges, er lige så skadelig. Vi vil være medbestemmende – ikke om hvem og hvor mange – men om der overhovedet skal foretages afskedigelser. Arbejderklassen må afvise,

at der kan findes forsvarlige perioder for arbejdsløshed. Følgelig vil vi ikke anerkende nogen afskedigelse, hvor der ikke garanteres arbejde andet sted til fuld erstatning for de pågældende.

Kampen for nye demokratiske rettigheder

Gennem kamp for virkelig medbestemmelse er det, at vi vil virkeliggøre det store mål: demokratiske strukturændringer. Vi stiller vore forslag og vor målsætning: »Nye demokratiske rettigheder til de arbejdende«, over for samarbejdslinjens parole: »Bare lad stå til. Vi i toppen tænker og handler for jer«.

Afgørende for det endelige udfald af dette opgør, der skal føre frem til et sandt demokrati, er, at kampen bliver konkret. For os står det som en betingelse, at der sættes ind for følgende:

Tillidsmandsrettigheder og -beskyttelse

De nugældende regler beskytter ikke tillidsmanden. Tillige er valget af tillidsmanden betinget af arbejdsgivernes godkendelse. Arbejdsgiverne har herigennem indflydelse på en intern valghandling og har sikret sig varetøret mod den. En sådan tilstand kan ikke tolereres. Tillidsmanden skal vælges af arbejderne alene og skal *ikke* kunne afskediges af arbejdsgiverne. Det vil stille arbejdspladsen meget stærkere i alle forhandlinger og er et første skridt til at hævde medbestemmelsesretten.

Bedriftsråd skal erstatte samarbejdsudvalgene

For tiden forhandles om en så godt som uændret fortsættelse af samarbejdsaftalen af 1947. Her foreligger hverken fra LO eller fra

arbejdsgiverside større planer om forandring. Samarbejdsudvalgene opstod efter krigen. De var resultatet af det voksende krav om bedriftsråd. De blev et kæmpebedrag uden fremskridt for kravet om medbestemmelse.

Tiden er nu inde til at ophæve denne aftale og erstatte den med en tidssvarende, om oprettelse af bedriftsråd. Bedriftsråd skal sikre, at de, der investerer hele deres liv og arbejdsindsats, får noget at skulle have sagt på bekostning af de aktionærer, der aldrig har set den arbejdsplads og de arbejdere, hvorpå de spinder guld. Bedriftsrådene skal udelukkende vælges af arbejdere og funktionærer, hvortil kun de lokale fagforeninger har adgang ud over de valgte, eller sikres en passende valgt repræsentation. Helt nye og virkelige beføjelser skal således sikre, at de bliver en styrkelse af hele arbejderklassens stilling. Frit og uhindret skal de have adgang til regnskaber og profitkontrol, ligesom problemer vedrørende ordrer og investering skal være underkastet rådernes indseende.

Bedriftsrådene skal vide, hvem der ejer de virksomheder, hvori de arbejder, og ved ansættelse af arbejdsledere er deres afgørelse bestemmende. Det samme skal være tilfældet ved håndhævelse af arbejderbeskyttelseslovgivningen og indgreb over for omlægninger i driften. Alle afskedigelser skal forelægges bedriftsrådet. Virksomheder, der søger statssubsidier eller lån fra egnsudviklingsrådet, skal ikke bevilges lån uden anbefaling fra bedriftsrådet. For at modvirke bedrageri skal der indføres en straffelov mod dem, der svindler med regnskaberne. Og rådene skal – for firmaets regning – når det ønskes, have adgang til at indsætte den sagkyndige bistand, som de skønner fornøden. Vi ønsker aftaler af det indhold direkte indført i

overenskomsterne, således at de er underkastet almindelig medlemskontrol ved overenskomstforhandlingerne.

Vi foreslår, at der overalt oprettes bedriftsråd med sådanne beføjelser. På mindre virksomheder kan disses rettigheder overføres til tillidsmanden. Det vil være både rimeligt og naturligt, at de kommunale og statslige virksomheder omgående tager skridt til indførelse heraf. Her kan hurtigt etableres medbestemmelsesret og er i dette tilfælde en sag, som de folkevalgte myndigheder helt og frit kan afgøre.

Fagforeningens rolle og lokale virksomhed

Aktiviteten vil overalt i fagbevægelsen stige. Et helt nyt liv vil blive dens særkende. Lokale forhandlinger vil kunne optages på lige grundlag, når begge parter kender virksomhedernes regnskaber. Dog er det ikke tilstrækkeligt for at sikre realitetsforhandlinger om de lokale krav. Som det går nu, minder forhandlingerne om en ubehagelig farce. Uden frygt for strejke eller trussel herom afviser arbejdsgiverne alle krav. Kun *de* er helgarderet over for udfaldet af de såkaldte forhandlinger. Nødvendigtvis må dette forhold brydes, og de lokale forhandlinger gøres realitetsbetonede. En første forudsætning herfor er fagforeningernes frihed til at etablere konflikt. Fuld strejkeret, der udelukkende kan anvendes, når medlemmerne træffer beslutning herom og kun med ansvar over for den pågældende fagforening. Aktionsfrihed vil hurtigt forvandle fagforeningerne til lokale centrer, der aktivt vil modvirke storkapitalens fremstormen. Hermed vil en ny folkelig kraft være født, der som garanti for udvidelsen af demokratiet kommer til at omfatte helt vort folk.

Forhandlingsregler garanterer ikke resultater

LO's top er optaget af at forberede den kommende overenskomst-situation, i al fald hvad angår forhandlingsregler. De har ikke planer om at udvide fagforeningernes strejkeret, men udelukkende om at formulere en tam køreplan for overenskomstforhandlingernes afvikling. Værdien af sådanne regler kan på ingen måde omregnes i kroner. Man siger, at historien belærer alle, at alle lærer af historien. Det er stik imod disse erfaringer, LO-lederne optræder. De fører bogstavelig talt kamp mod vejrmøller ved at opreklamere og gøre de værdiløse regler til noget betydningsfuldt. Alt, hvad der her er fornødent, er at indføre de almindelige bestemmelser om opsigelse, udløbstid og forhandlingsperiode i overenskomsterne. Efterhånden er der et hav af regler og normer for dit og for dat. Her er en rationalisering og forenkling påkrævet med det mål, at alle aftaler og regler fremover – for at være bindende for medlemmerne – skal indgå i de dertil indrettede overenskomster, og ikke som nu, hvor slige aftaler forhandles, godkendes og afsluttes uafhængigt af alle andre problemer og hinsides medlemmernes kontrol.

Kollektive overenskomster og rammeaftaler

Det er blevet en modesag for nogle af LO's topledere at tale for rammeaftaler, som skulle erstatte de kollektive overenskomsters bestemmelser om forholdet mellem arbejdsmarkedets parter. Sådanne planer er farlige, fordi de flytter modsætningerne ud mellem arbejdere og funktionærer, hvor de naturligt ligger mellem arbejdere og kapital. Opfindsomhed kan være en god ting, når den har målet at gøre overenskomstforhandlingerne effektive. Her kunne kræfterne

sættes ind for at kræve overenskomstperioden nedsat til 1 år og gennemførelse af lønregulering med tilbagevirkende kraft til udløbsdatoen, ligesom det burde være en betingelse for alle krav, at de godkendes af medlemmerne. Orientering og demokrati er betingelsen for et godt forhandlingsresultat. Medlemmernes frie afgørelse af alle forhold og 1 års overenskomster er nødvendige for at modvirke skævheder som følge af prisstigninger og korrigerende begåede fejl.

Nye lønningssystemer - nye udbytningsformer

Angrebene på arbejderklassens rettigheder har mange variationer. Taktikken kan være en åben og kynisk nej-politik eller løfter om indførelse af nye lønssystemer – med lønforbedring ud i fremtiden. Deres mål er altid det samme, højere profit.

Metodestudier, arbejdsvurdering og tidsstudier er kapitalens opfindelse. Resultatet bliver et oppisket tempo, nedsættelse af lønnen pr. produktionsenhed og fald i beskæftigelsen. Beklageligvis har de ofte held med deres forehavende, ikke mindst fordi de aktivt understøttes i den sag af LO. Der er al grund til at kalde på agtpågivenheden over for ethvert forsøg på at indføre nye lønssystemer, og aldrig glemme deres ophavsmand og formål. Gør vi det, kan vi gennem de nødvendige studier og forholdsregler sikre os mod overrumpling. Efter vor opfattelse bør man – først når alle andre muligheder er udtømt – gå ind i sådanne forhandlinger. Deltagelse i forhandlinger er ikke ensbetydende med godkendelse, men udelukkende for at styrke arbejdspladsernes position. Er det nødvendigt at medvirke, bør det først ske, når alt materiale er stillet til rådighed for tillidsmændene, ligesom den virksomhed, der forlanger nye lønssystemer,

skal betale omkostningerne ved studiet heraf. Fælles skoler med arbejdsgivere må erstattes af arbejderbevægelsens selvstændige uddannelsescentrum. Forudsætningen må endvidere være, at alle aftaler af den art bliver kortvarige og ingen gyldighed har, før medlemmerne på arbejdspladsen har anerkendt dem.

Rationaliseringen er her - automatiseringen kommer

Nye lønsystemer, arbejdsstudier er dele af den kapitalistiske rationalisering. Forudsætningen for enhver forhandling herom er at opstille de krav, der skal beskytte arbejdspladsen mod rationaliseringens virkninger. Arbejdstiden skal nedsættes, og de beskæftigede have bindende garantier mod arbejdsløshed. Enhver udbytning af den menneskelige arbejdskraft må bekæmpes, og reallønnen hæves.

Den kapitalistiske rationalisering har som formål at udbytte arbejdskraften endnu stærkere. Den giver ikke fordele som mindre slid, højere løn, lavere arbejdstid og lavere priser. Derfor vil vi overalt bekæmpe den, som det den er og ikke godtage de falske forestillinger, der søges skabt om dens »fordele«. Tankevækkende er i så henseende, at de forbund, der med piber og trommer gik ind for rationaliseringen, har måttet bøde derfor. Tobak og tekstil var blandt de første. Her er bortrationaliseret 25 pct. af de beskæftigede. Tempoet er højere, produktiviteten større. Løn- og prispolitikken har ikke indfriet selv de mest beskedne forventninger. Resultatet blev dyrere tobak, dyrere tekstilvarer, omkostningsfald pr. enhed – og nye kæmpeoverskud til aktionærerne.

Under højkonjunkturen har anden beskæftigelse opslugt rationaliserings-arbejdsløsheden. Som helhed er afgangsalderen i industrien

blevet lavere på grund af det højere tempo, og antallet af ulykkestilfælde er vokset uhyggeligt. Nogle tal fra to virksomheder i metal og slagteri viser lønudviklingen før og efter rationaliseringen. Den ene havde en lønomkostning pr. enhed på ca. 10 kr. i 1963, på 6 år faldt dette til 3,08. En anden jernindustriel virksomhed beregner arbejdslønnens procentdel af produktets handelsværdi: i 1948 var det 21,2 pct. – 10 år efter var det 15,5 pct. – men med et betydeligt større antal arbejdere. Et stadig højere tempo, mere slid har øget produktiviteten. Den samlede forbedring fra 1955 til 1962 viser, at realværdien af den gennemsnitlige løn kun steg med 21,6 pct. – i samme tidsrum er profittens købekraft vokset med 70,4 pct. Sliddet til arbejderne, guldets til aktionærerne er rationaliseringens grundlov.

Konkurrence og arbejdsløn

Begejstringen over produktionsvæksten har ikke kunnet skjule rationaliseringens ubarmhjertige virkninger i arbejderklassen. For at mildne luften har det hellige samfundsbevarende kor istemt en mægtig hymne på melodien: Vi skal være konkurrencedygtige. Tonen er falsk, og dirigenten er umusikalsk. Arbejdslønnen er en såre beskedent del af omkostningerne og kan ikke hindre nogen konkurrence, hvorimod profitterne er en kæmpehindring for konkurrence. Selve produktionen udgør kun den ene side. Den væsentligste er de afsætningsmuligheder, der består, dem der udnyttes, og dem der ikke anvendes. Regeringen taler med to tunger i den sag. Opfordringen til at producere mere og billigere har ikke manglet, men samtidig har de ikke villet udnytte det vældige krisefri marked – den social-

istiske verden. Uden den kan vi ikke sikre vor afsætning, gennem handel på lige fod og til gensidig fordel. Havde man lyttet til os, var skibsværfterne aldrig kommet ud i ordrekrise. De nuværende uværdige tilstande, hvor den store kapital sluger profit af vort folk, kan ikke forsvares med henvisning til konkurrencemotivet. Hvis den private ejendomsret ikke kan eksistere under sin egen junglelovs tilstande, så må den afskaffes og erstattes af det eneste mulige danske konkurrencesamfund: socialismen.

Vi ønsker en tidssvarende organisering af fagbevægelsen

Alle hindringer må ryddes af vejen for at effektivisere arbejderklassens slagkraft. De store forandringer i industrien har på ny aktualiseret spørgsmålet om oprettelse af industriforbund. Vi er tilhængere af, at organisationerne bringes i overensstemmelse med de faktiske forhold. Der er ingen grund til at bevare former, der stammer fra en anden produktionstid. Vort mål er oprettelse af industriforbund, der forener alle arbejdere på en arbejdsplads, der gør dem til en enhed, beskæftigelses- og lønmæssigt. Begyndelsen bør tages ved indgåelse af kartelaftaler, hvor en række beslægtede forbund koordinerer deres interesser. De mest kendte karteller er jernets og de grafiske fags, men en lang række fag ville styrke sig ved at oprette karteller. Nye organisationsformer har værdi, i sig selv er de dog langt fra nogen garanti for medlemsdemokratiet. Alle forandringer i organisationsformen skal træffes af medlemmerne. Forsøg på fra oven at gennemføre manipulationer må alvorligt afvises. Organisationernes slagkraft er kun mulig, når alle medlemmernes demokratiske rettigheder genoprettes.

Fagbevægelsen og arbejderklassens fortid

Beklageligvis har mange kræfter i fagbevægelsen søgt at glemme dens traditioner. Forsøget gøres for at slette sporene fra den tid, hvor fagbevægelsen blev ledet efter sin oprindelse som klasseorganisation. De samme er derimod overordentlig trofaste, når det drejer sig om mindre heldige aftaler. Aftaler som Septemberforliget af 1899 viderefører de i den såkaldte Hovedaftale. De gamle kendelser, der er afsagt efter Septemberforliget af den faste voldgiftsret, følger arbejderklassen som en haj de skibbrudne. Også dem har LO respekt for. Frigørelsen fra Hovedaftalen, fjernelse af den faste voldgiftsret må nu sættes på dagsordenen. Den faste voldgiftsret er jo nu døbt om til Arbejdsretten, men ølse for, ølse bag, pølsen beholder dog sin smag. Samtidig må hele bjerget af kendelser tages op til en kritisk revision. Hvis ikke det sker, vil den faste voldgiftsret kunne forpøste luften længe efter, at liget af den er blevet koldt. Vi tilstræber ikke anarki, men en fornuftig oprydning. Vi er ikke modstandere af traditioner. Tværtimod har vi ofte været tvunget til at stå ene i værnet af de bedste traditioner i arbejderbevægelsen.

Fagligt juristeri eller anarki?

Over for vore krav om at forbedre fagbevægelsens stilling har de ansvarlige søgt at pådutte os ønsket om anarki. Det brugte de mod vor kritik af Hovedaftalens paragraf 4. På samme billige måde har de motiveret deres forsvar for den faste voldgiftsret. Ja, i det hele taget når vi vendte os mod det net af fagjuristeri, der kun har ét formål: at gøre fagbevægelsen ukampdygtig, påstod de frækt, at vi ville anarki. Ingen behøver at være i tvivl om vor stilling. Vi er

ikke, har aldrig været og vil aldrig blive tilhængere af anarki. Dette gælder både for samfund som for organisation. Vi tilstræber plan – vel at mærke fornuftig planlægning under medlemmernes kontrol. De positive ting, der findes i de fagretslige regler, kan bibeholdes, men kun under forudsætning af at de indgår i overenskomsterne. Her hører de hjemme.

Nej til voldgiftsret - ja til aktionsret

Den faste voldgiftsret må nu fjernes. Den er en udpræget klasse-domstol, hvis kendelser alle bygger på den private ejendomsrets interesser. Dommene kan ikke appelleres. Alene det gør den mere end udemokratisk. Gennem tåbelige kendelser og stadig større bøder er den en udfordring til hele arbejderklassen. Kynismen, hvormed den ubetinget påtog sig at dømme i Sydafrika-boykotten og tage parti for apartheid-politikken, er en krænkelse af hele nationens ære. Den må væk! Og de problemer, hvis løsning ikke afgøres af forhandling, mægling eller ved konflikt, må henvises til faglig voldgift. Bestemmelser om, hvornår og hvordan der kan etableres en faglig voldgift, kan indføjes i overenskomsterne. Det kan ikke være rigtigt, at det, vore forgængere måtte lade sig påtvinge, fordi vi havde svagere organisationer, uhindret skal fortsætte, nu hvor vi har magt til at afslutte dette kapitel af arbejderbevægelsens historie. Fagbevægelsens fundament er medlemmerne. De – og kun de – skal ved almindelig og fri afstemning kunne træffe alle de afgørelser, der er fornødne. Også når det direkte kan indvirke på arbejdsforholdet. Deres vilje skal gøres til organisationens lov, og deres problems løsning skal være organisationens mål.

Demokrati og social tryghed

Udvidelse af de demokratiske rettigheder, gennemførelse af de nødvendige forandringer er således en livsfornødenhed for arbejderklassen. Garantien for en tilværelse, befriet for arbejdsløshedens forbandelse, må forene alle kræfter. Arbejdsløshedstallet er steget ubehageligt og er nu på den forkerte side af 50.000. Løftet om fuld beskæftigelse i kraft af helhedsløsningen er ikke holdt. Forbrugsbegrænsningen truer med at kaste nye tusinder ud i ledighed. For at modvirke arbejdsløsheden og sikre en udvidet og varig beskæftigelse til alle, må alle disse forbrugsbegrænsninger ophæves. Herudover må der ved lov sikres fuld erstatning til dem, der uden egen skyld bliver ledige. Midlerne hertil kan bl. a. tages fra kæmpeoverskuddene, ved større bidrag fra arbejdsgiverne til de sociale fonds. Tryghed i beskæftigelsen, under sygdom og ved afgang fra arbejdspladsen på grund af alder må ligeledes blive hvermands eje. Vi ønsker en ordentlig pension for alle landets medborgere. Et skridt på vejen hertil er indførelse af efterløn. Dog langt fra tilstrækkeligt. Beløbene må være betydeligt højere, og overgangsperioden kortere. Vi finder, at arbejdsgivernes bidrag er for ringe og arbejderne for højt. Efterlønnen må betales fuldt af arbejdsgiverne, og den bør være en selvfølgelig ret, hvortil arbejderne ikke skal yde bidrag.

Kampen for udvidelse af de økonomiske rettigheder

Forude vinker overenskomstsituationen, hvortil de nødvendige krav allerede nu må føres frem. Det vigtigste er at rejse og fastholde kravet om en arbejdsuge på højst 40 timer med fuld lønudligning. Ferien må udvides, og en højere ferieprocent må indføres. Ligeløns-

problemet skal løses ikke mindst for de kvindelige arbejdere. Hele vort lønniveau er forrykket i ugunstig retning. Gennem pristalsfusk og planer om nye indirekte skatter udhules lønningernes købekraft. En almindelig og generel lønstigning er yderst påkrævet. I de sidste syv år siden 1956 har kapitalisterne tilranet sig voldsomme profitstigninger. I 1956 fik de for hver 100 kr. lønudbetaling 77,90 kr., i 1963 var deres beløb steget til 98 kr. Det betyder, at arbejderne nu skaber lige så meget til arbejdsgiverne i merværdi, som de selv får udbetalt i løn. Produktiviteten er fra 1956 til 1963 steget med 134,6 pct. – alene siden 1962 med 6,5 pct. Arbejdernes realløn steg fra 1956 til 1962 med 17,3 pct., kapitalisternes med 72,9 pct. Fra 1962 til 1963 er reallønnen faldet med 1,5 pct., kapitalens er vokset til 77,9 pct. – mere end i 1956. Højkonjunktoren har betydet gode tider, men ikke nær for alle. Kapitalismen har væsentligt forbedret sin andel, vor er forringet. Alt dette må der gøres op med ved overenskomstforhandlingerne. Det kan kun ske ved at rejse, fastholde og gennemføre kravene om højere løn, kortere arbejdstid og social tryghed i ansættelsen.

Hvad vi vil, og hvordan vi vil gennemføre det

Vi har søgt at gøre vore forslag og fremstilling så konkret som vel muligt. Ikke fordi vi vil have patent på, hvad der er rigtigt, men for at skabe luft om de afgørende problemer. Hvordan skal arbejderklassen tage sit næste skridt i kampen for sine egne interesser? Vor målsætning og den vej, vi mener fagbevægelsen skal betrede, er klar. Det betyder ikke, at vi stiller kravene: intet eller alt, men at vi opfordrer til debat om vore forslag overalt i arbejderklassen. Former

vi i fællesskab en sådan målsætning, formår vi at føre den igennem. Uenighed i detaljer kan ikke bruges til angreb på denne linje, hvis ikke de bilægges med andre forslag. Debat og aktivitet kan kun fremme det bedste i dansk fagbevægelse, mens en tilstand af tavshed giver frit spil til forkerte kræfter.

Kommunisterne og fagbevægelsen

Vi har kun én fjende – storkapitalen. Det er fælles front mod den og arbejdsgiverpolitikken, vi arbejder for. Aldrig vil vi stille krav til vore forbundsfæller. For os er det nok, at de har vilje til at kæmpe for arbejderklassen – mod kapitalen. Betingelsen for at fremskynde opnåelsen af de store resultater er, at broderstriden mellem arbejderklassens partier bringes til ophør, at enheden i praktisk handling skabes.

Vi ønsker, at fagbevægelsen skal være en organisation, der hverken favoriserer eller miskrediterer nogen af dens partier. Vi kommunister kommer ikke til dagens gerning med krav om en særstilling, men i overensstemmelse med arbejderklassens ånd med krav om at indtage en ligestilling, hvor enhver må hævde sig i kraft af de forslag, tanker og ideer til handling, der fremsættes, dømmes og bedømmes på det grundlag. Prøvestenen for os er, om det skader eller gavner, hæmmer eller fremskynder arbejderklassens vej til nye resultater.

Fagbevægelsen er en enhedsbevægelse. Den politiske splittelse har ikke medført politiske fagforeninger. Når den ledes og arbejder efter at udnytte alle muligheder for at virkeliggøre arbejderklassens ønsker, vil den befordre politisk enhed. Én klasse, én fagbevægelse og et

forenet politisk arbejde på et principielt socialistisk grundlag er vort mål. Til alle, der vil søge at afvise vore forslag og kalde til ny broderstrid, svarer vi: Aldrig, nu skal fagbevægelsen gøres til kampcenter for arbejderklassens interesse – mod pengemagten.

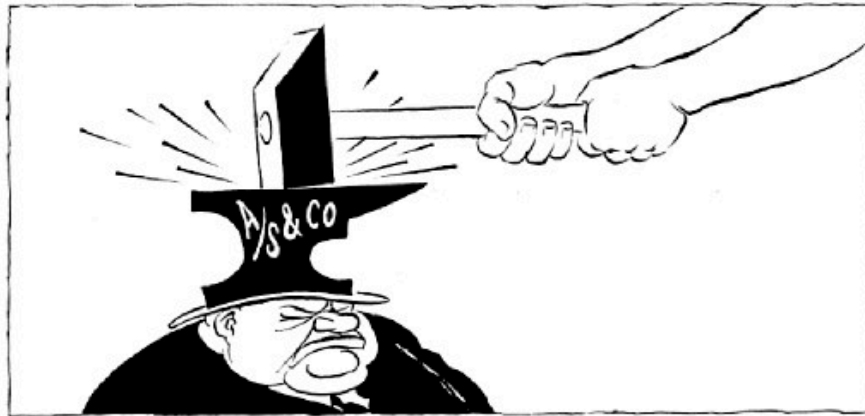
For vor fælles fremtid - for arbejderklassens krav

Goethe sagde: »Du kan flyve eller dale, stige eller falde, blive hammer eller ambolt«. Sådan står det for arbejderklassen i dag. Vi vil ikke, at den skal være ambolt. Den skal være hammer. Vi vil, at problemerne skal løses – ikke på kapitalens, men på arbejderklassens grundlag. Arbejderklassens kan forme nationens fremtid, så livet bliver demokratiseret i alle led, og udbytningen fjernes. Den kan gøre op med pengemagten og sikre sine resultaters ukrænkelighed ved at virke for fred, afspænding og afrustning. Den time, arbejderklassen erkender sin virkelige styrke, vil den som en kæmpe befri sig for alt udbytterkravet. Den vil løfte Danmark opad og fremad og gøre eventyret om et frit, demokratisk og socialistisk Danmark til virkelighed.

På konferencen udtalte Knud Jespersen om regeringsforslaget om nye afgifter bl. a.:

– Svaret på de nye købekraft-forringelser må blive lønfremstød. Regeringen er kommet ind i en ond cirkel, hvor den søger alle sine problemer løst for arbejdernes regning. Først ophævedes prisstoppet, nu kommer efter en mangelfuld dækning for stedfundne prisstigninger en

ny buket afgifter. Man tager med den ene hånd og uddeler smuler med den anden. Der er tale om en farlig forringelse af lønnens købekraft, der kan føre til arbejdsløshed.

Vi afviser alle disse anslag mod lønningerne. Det er ikke her, der skal tages. Tværtimod. Vi foreslår, at regeringen i stedet foretager indgreb mod de kæmpeprofitter, storkapitalen har noteret. Gør op med skattesvindelen, der nu er på over 7 milliarder kroner, og nedsæt de opsvulmede militærudgifter. Den sidste rest af såkaldte forudsætninger for lønstoppet er nu bortfaldet. Over en bred front må lønmodtagerne nu dække sig ind ved gennemførelse af lønforhøjelser. Samtidig hermed må hele prisniveauet nedsættes og bringes under kontrol. Et udvidet forbrug er det eneste værn mod arbejdsløshed. Udviklingen over tvangsopsparing, omsætningsskat til den nye bølge af prisstigninger, regeringens sidste initiativ vil starte, understreger, at arbejderklassen har for lidt indflydelse på landets politik. Tiden viser, hvor aktuelt vort program for økonomisk demokrati og medbestemmelse i virkeligheden er. Kun gennem effektiv indsigt i forretningshemmelighederne, medbestemmelse på arbejdspladserne og ved afgørende demokratiske strukturforandringer kan arbejderklassen sikre sig mod nye angreb. Efterhånden er det jungletilstande, der hersker. Enhver tager sig af sine egne problemer, og LO tager sig ikke tilstrækkeligt af arbejderklassens. Spekulanterne udnytter dyrtid og huslejestigninger. Industriens ejere sikrer sig nye kæmpeprofitter. Til arbejderklassen kommer man kun, når der på ny skal kræves ind. Stop denne udvikling, mens tid er. Forlang overalt nye lønindrømmelser og kræв kursen lagt om, så der regeres mod og ikke med pengemagten.

Vejen til demokrati på arbejdspladserne går over bedriftsråd

**Kommunisternes faglige landskonference
trak linjen op for
dansk fagbevægelses opgaver i følgende udtalelse:**

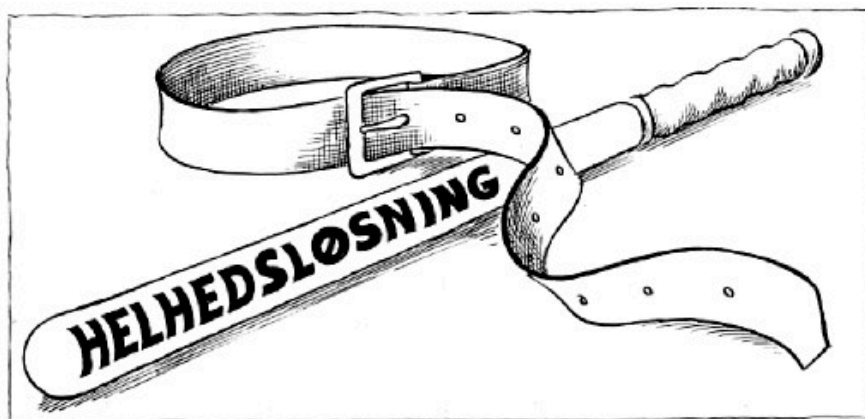
I

1. I disse år præges såvel dansk industri som livet på arbejdspladserne af en voldsom stigning i produktion og produktivitet, i nyinvesteringer og i aktieselskabernes overskud.

Under denne udvikling er det arbejderklassens opgave at kæmpe for, at resultaterne af den øgede arbejdsindsats først og fremmest kommer den arbejdende befolkning til gode. Det er arbejderne, der gennem de nye arbejdsmetoder og hårdere arbejdstempo har skabt de øgede værdier, og det er arbejderne og deres familier, som skal høste lønnen herfor gennem stigende levestandard, social tryghed og uhindret adgang til uddannelse.

2. Dette kræver en anden politik end den, der hidtil er ført i arbejdslovgivningen og de kapitalistiske monopolars interesse. Det kræver et afgjort brud med den politik, der er kommet til udtryk i »helheds-løsningen«s lønstop, strejkeforbud og tvangsopsparing, i en skattepolitik, hvor man for at spare de rige, lader småfolk betale gennem oms og afgifter, i en boligpolitik, der giver fri bane for grund- og boligspekulanter. Det kræver respekt for arbejderne demokratiske ret til som andre borgere at bruge deres organisationer og deres våben, aktionsretten, i kampen for deres interesser.

Det kræver så afgjort brud med det hidtidige klassesamarbejde, spændende fra regering og folketing med dette samarbejdes række af nedskæringsforlig til samarbejdet mellem arbejdsmarkedets hovedorganisationer, LO og Dansk Arbejdsgiverforening om produktivitetsstigning bl.a. på grundlag af effektiv rationalisering på rent kapitalistisk grundlag, og uden at der samtidig er gjort virkelige forsøg på at sikre arbejderne deres andel af de opnåede resultater.

3. Gennemførelsen af en ny politik er mulig. Arbejderklassen er talmæssigt absolut landets største klasse, og den er med LO's 800.000 medlemmer den bedst organiserede klasse.

Men en afgjort forudsætning for dens styrke i praksis er, at den handler og kæmper enigt som klasse, ikke *med* men *mod* de kapitalistiske monopoler, og at den enhed, der på arbejdspladserne forener arbejderne om løsningen af deres mange større eller mindre problemer her, også kommer til at omfatte alle de faglige organisationer, når det gælder gennemførelsen af klassens samlede, principielle krav.

For at opnå fremskridt er det nødvendigt, at arbejderklassen bruger hele sin organisatoriske styrke, at den kæmper og kæmper rigtigt ved at udnytte alle sine erfaringer, alle muligheder og kampformer til såvel lokalt som i landsmålestok at opnå resultater.

Det er nødvendigt, at fagbevægelsens organisationsformer tilpasses vor tids vilkår med deres koncentration af kapitalmagten og tiltagende stordrift, og at den finder frem til former og veje til overvindelse af fagbevægelsens utidssvarende organisatoriske opdeling.

Dog må en sådan udvikling f.eks. i retning af karteldannelser inden for naturligt sammenhørende områder og henimod industriforbund, i intet tilfælde ske fra oven, men kun på grundlag af medlemmernes egne drøftelser og efter deres afgørelse.

II

Det stabile grundlag for arbejderklassens enhed og fælles aktivitet er dens ensartede klassemæssige stilling i samfundet og deraf følgende fælles interesser. Dette må genspejles i et fælles demokratisk og økonomisk kampprogram:

A. Demokrati på arbejdsplads og i fagbevægelse

a. Såvel den bestående hovedaftale som den faste voldgiftsret og andre udemokratiske faglige retsregler og ensidige begrænsninger i arbejderne aktionsret må fjernes og erstattes af mæglingsinstanser, hvis afgørelse ikke hindrer anvendelse af aktionsretten. Grundlaget for alle stridigheder på arbejdsmarkedet – på arbejdspladserne som på organisationsniveau – må være forhandling – mægling – aktion. Det er den demokratiske fremgangsmåde, alle må bøje sig for – også regering og folketing.

b. Arbejdernes medbestemmelsesret på arbejdspladserne må sikres. De bestående samarbejdsudvalg har først og fremmest virket som midler til at sikre arbejdsgiverne størst mulig produktion og profit, og uden beføjelser eller muligheder for at sikre arbejderne deres andel heraf.

Derfor må arbejder- og fagbevægelsens gamle krav om bedriftsråd gennemføres på såvel offentlige virksomheder, hvor det umiddelbart vil kunne ske, som på private. Bedriftsrådene må skabes og sammen med arbejderne bestående organer virke som redskaber for arbejderne og funktionærerne, valgt og sammensat af disse på arbejdspladserne, og på de private virksomheder uden deltagelse af arbejdsgiverne. Bedriftsrådene må udstyres med de nødvendige beføjelser for at kunne virke effektivt, herunder:

- indsigt og kontrol med virksomhederne, bl.a. ved adgang til regnskaber og revision;
- medbestemmelsesret med hensyn til driftens planlægning og organisation, ved antagelser, afskedigelser og omflytning af arbejderne.

Det må understreges, at eftersom vi lever i et klassesamfund, af-

hænger bedriftsrådenes effektivitet og værdi ikke blot af de formelle rettigheder, de skal have, men af den aktivitet og styrke, arbejderne på arbejdspladsen sætter bag deres praktiske gennemførelse.

c. Beskyttelse af tillidsmænd og bedriftsrådsmedlemmer gøres effektiv og utvetydig og en tillidsmand må ikke kunne afskediges af arbejdsgiveren.

d. Arbejdernes demokratiske rettigheder i fagforeningerne må ubetinget kræves respekteret. Demokratiet må sikres, således at det bliver arbejderne og ikke såkaldte kompetente forsamlings, der afgør overenskomstforslagenes vedtagelse eller forkastelse.

B. Faglige og økonomiske krav

a. Lønforhøjelser må gennemføres både som dækning for dyrtid og stigende udgifter og for at give arbejderne andel i produktionsfremgang og højkonjunktur. Ligelønskravet må gennemføres.

b. 40 timers ugen må gennemføres med fuld lønudligning. Overarbejde må reguleres, således at overarbejde begrænses til absolutte undtagelsestilfælde. Fire ugers ferie gennemføres, og feriebetalingen hæves.

c. Arbejderne kan og bør ikke finde sig i arbejdsløshed. Derfor må der gennemføres effektive foranstaltninger for at sikre tryghed i beskæftigelsen – og der må kræves fuld erstatning for tabt arbejdsfortjeneste ved arbejdsløshed.

d. De senere års øgede mekanisering har i vidt omfang medført, at kravene til lærlingeuddannelsen er større og andre end dem, der indeholdes i mesterlæren.

Derfor må hele uddannelsesspørgsmålet grundigt revideres. Der må oprettes de tilstrækkelige dag- og værkstedsskoler, og læretiden må ikke overstige 3 år.

Lærlingelønnen må hæves til mindst 100 kr. om ugen og den må tages ind under dyrtidsreguleringen, således at det at få en lærlinguddannelse ikke afhænger af forældrenes økonomiske kår.

Den forlængede skolegang medfører, at lærlingene bliver ældre, inden de får udlært. Derved stiger behovet for kollegiepladser og -værelser. Stat og kommuner må sikre, at der bygges de fornødne kollegier.

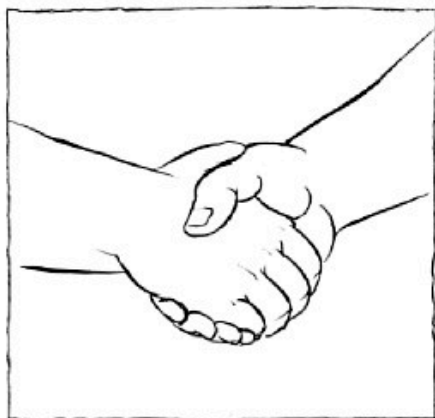
Arbejdernes politiske og økonomiske krav kan ikke indfries uden at arbejderklassens faglige kamp forbindes med den politiske kamp.

Kravet om fuldt demokrati og medbestemmelsesret i produktionen kan ikke indfries, uden at monopolernes magt brydes gennem samfundsindgreb, kontrol og nationalisering af de afgørende monopoler. Der må skabes garanti for, at opnåede økonomiske resultater ikke undergraves gennem stigende skatter, højere huslejer, priser og avancer, og som modvægt herimod må der bl.a. gennemføres effektivt pris- og avancementstop samt ét-årige overenskomster.

I erkendelse af, at gennemførelsen af en sådan politik er nøje forbundet med sikringen af varig fred og afspænding i verden, bør fagbevægelsen sætte ind for en politik ud fra følgende hovedpunkter:

a. for at sikre freden må Danmark bryde med NATO og søge anerkendelse som neutral stat. Militærmillionerne må bruges til produktive, kulturelle og sociale formål.

b. Borgernes demokratiske ret til en tidssvarende bolig til en pris,

der kan betales af en almindelig løn uden at undergrave hele familiens økonomi, må respekteres gennem øget og billigt boligbyggeri.

c. Retten til arbejde må sikres.

III

Dette program kan gennemføres. Af vort lands $2\frac{1}{4}$ million beskæftigede personer udgør arbejderklassen én million, og sammen med en halv million tjenestemænd, funktionærer og andre arbejdende, herunder husmændene, udgør arbejderklassen befolkningens altovervejende flertal.

Hvis den enhed, der forener arbejderne på arbejdspladserne, kan tvinge sig vej overalt i arbejderklassen og fagbevægelsen, vil den være vort lands afgørende politiske magt, som også kan give sig udtryk i et arbejderflertal i folketinget.

På grundlag af en sådan folkesamling, der bygger på en bevidst politik vendt mod monopolkapitalen, vil der kunne skabes forudsætninger for effektive skridt hen imod virkeliggørelsen af arbejderklassens historiske opgave:

at afskaffe kapitalistisk udbytning, usikkerhed og uret

ved at afskaffe kapitalismen selv – det vil sige, at arbejderne overtager den politiske og økonomiske magt, tager produktionsmidlerne i egne hænder og selv leder og driver produktionen i et socialistisk samfund.

Udgivet af Danmarks kommunistiske Partis faglige udvalg. Pris 1 krone.

For oplysninger om ophavsret og brugerrettigheder, se venligst www.kb.dk

For information on copyright and user rights, please consult www.kb.dk